

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI
RIVOJLANTIRISH QO'MITASI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI NUKUS
FILIALI**

**"VETERINARIYA MEDITSINASI VA CHORVACHILIKDAGI DOLZARB
MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI" mavzusidagi xalqaro
ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya materiallari**

TO'PLAMI

13-noyabr 2025-yil

СБОРНИК материалов

**международной научно и научно-технической конференции на тему
"АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВЕТЕРИНАРНОЙ МЕДИЦИНЫ И
ЖИВОТНОВОДСТВА И ИХ РЕШЕНИЯ"**

13 ноября, 2025 г

**International scientific and scientific-technical conference
"ACTUAL PROBLEMS OF VETERINARY MEDICINE AND LIVESTOCK
AND THEIR SOLUTIONS"**

November 13, 2025

NUKUS-2025

“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”
Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari [Matn]: to‘plam / Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali. – Nukus: “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025. – 389 b.

Anjuman tashkiliy qo‘mitasi

Tashkiliy qo‘mita raisi: Esimbetov Adilbay Tlepovich, b.f.d., professor;

Tashkiliy qo‘mita raisi muovini: Avezimbetov Shavkat Dosumbetovich, v.f.n.;

Tashkiliy qo‘mita kotibi: Rozumbetov Kenjabek Umar og‘li, b.f.f.d.;

D. Bazarbayeva – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida katta o‘qituvchisi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

Tashkiliy qo‘mita a‘zolari:

Sh. Jabbarov – O‘zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo‘mitasi boshqarmasi boshlig‘i o‘rinbosari, veterinariya fanlari doktori, professor.

X. Yunusov – Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti rektori, biologiya fanlari doktori, professor.

M. Y. Karpuxin – Ural davlat agrar universitetining ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, agrar fanlar doktori, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

N. G. Malkov – N. F. Vereshagin nomidagi Vologda davlat sutchilik akademiyasi rektori, texnika fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

A. Abdurasulov – Qirg‘iziston Respublikasi O‘sh davlat universiteti “Veterinariya meditsinasi va biotexnologiyasi” kafedrasida mudiri, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, professor. (Qirg‘iziston Respublikasi)

R. Miqtibayeva – Qozog‘iston milliy agrar tadqiqot universiteti “Mikrobiologiya va virusologiya” kafedrasida professori, veterinariya fanlari nomzodi. (Qozog‘iston Respublikasi)

S. Mirzakulov – Olmaota texnologiya universiteti “Oziq-ovqat mahsulotlari texnologiyasi” kafedrasida professori, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, dotsent. (Qozog‘iston Respublikasi)

Q. Atanazarov – O‘quv ishlari bo‘yicha direktor o‘rinbosari, biologiya fanlari nomzodi, dotsent.

A. Mambetnazarov – Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagog kadrlarni tayyorlash bo‘limi boshlig‘i, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, dotsent.

A. Kaniyazov – “Veterinariya va zootexnologiya” fakulteti dekani, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

X. Mamatov – “Zootexnologiya” kafedrasida mudiri, qishloq xo‘jalik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

R. Turg‘anbayev – “Zootexnologiya” kafedrasida professori, agrar fanlar doktori

A. Kamalova – “Veterinariya meditsinasi va farmakologiyasi” kafedrasida mudiri, veterinariya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

P. Xojalepesov – “Iqtisodiyot va gumanitar fanlar” kafedrasida mudiri, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent.

R. Rzaev – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida mudiri, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.

Ushbu to‘plam O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 27-dekabrda 490-son buyrug‘i bilan oliy ta‘lim tashkilotlari hamda ilmiy tashkilotlarda 2025-yilda o‘tkaziladigan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy anjumanlar, simpoziumlar, seminarlar va boshqa ilmiy hamda ilmiy-texnik tadbirlar ro‘yxati 2-ilovasiga muvofiq tasdiqlangan – 2025-yilda xalqaro miqyosida o‘tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasi asosida Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filialida 2025-yil 13-noyabr kuni – **“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”** mavzusida o‘tkazilgan Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari asosida tuzilgan.

Konferensiyada, veterinariya sohasida faoliyat olib borayotgan universitet va filialarning professor-o‘qituvchilari, ilmiy markazlarning va insitutlarning ilmiy xodimlari, doktorantlar, magistrantlar, iqtidorli yosh tadqiqotchilarning ilmiy-tadqiqot ishlariga bag‘ishlangan maqolalar o‘rin olgan

To‘plamga kiritilgan maqolalar materiallarining to‘g‘riligi va haqqoniyligiga mualliflar mas‘ul hisoblanadi.

© Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali, 2025

© “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jukan, A., Masip-Bruin, X., & Amla, N. (2016). *Smart Computing and Sensing Technologies for Animal Welfare: A Systematic Review*. Rohan, A., Rafaq, M. S., Hasan, M. J., Asghar, F., Bashir, A. K., & Dottorini, T. (2023). *Application of deep learning for livestock behaviour recognition: A systematic literature review*.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori (2019–2025). *O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish konsepsiyasi*. O'zA.
3. <https://uza.uz/uz/documents/o-zbekiston-respublikasida-xalq-tabobatini-rivojlantirishga--10-04-2020>
4. *O'zbekistonda Respublika hayvonlar kasalliklari diagnostikasi va oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi markazi tashkil etiladi*. Kun.uz, 2020.
5. <https://kun.uz/79654328>
6. Radostits, O. M., Gay, C. C., Hinchcliff, K. W., & Constable, P. D. (2007). *Veterinary Medicine: A Textbook of the Diseases of Cattle, Sheep, Pigs, Goats and Horses*. 10th Edition. Saunders.
7. Sadridin, P., Akhtam, R., Mahbuba, A., Sherzod, K., Gulnora, R., Orif, N., ... & Dilshod, D. (2025). Dual-Ligand Liposomes Nano carrier with Cisplatin and Anti-PD-L1 siRNA in Head and Neck Squamous Cell Carcinoma: A Review. *Journal of Nanostructures*, 15(1), 292-300.

O'TKIR ENDOMETRIT KASALLIGIDA OKSITETRATSIKLIN PREPARATINING AHAMIYATI

O'tegenova S.

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti
Nukus filiali*

Kirish. Qoramollarning reproduktiv kasalliklari ichida o'tkir endometrit kasalligi muhim o'rinni egallaydi. U tug'ruqdan keyingi davrda uchrab, bachadon shilliq qavatining yallig'lanishi bilan kechadi. Bu kasallik sigirlarning sog'lom urug'lanish jarayonini izdan chiqarib, xo'jalikda iqtisodiy zarar keltiradi. Endometritning asosiy sabablari — tug'ruq jarayonining uzayishi, bachadon to'liq qisqarmasligi, homila qismlarining ichkarida qolishi, gigiyenik sharoitning buzilishi va immun tizimning sustlashishidir. Kasallikni o'z vaqtida aniqlash va samarali davolash — hayvonlarning naslga qaytish davrini qisqartirish hamda xo'jalik mahsuldorligini saqlashda muhim ahamiyatga ega.

Kasallikning etiologiyasi va patogenezini: Endometritning rivojlanishida ko'p hollarda *Trueperella pyogenes*, *Escherichia coli*, *Streptococcus spp.*, *Fusobacterium necrophorum* kabi bakteriyalar ishtirok etadi. Ushbu mikroorganizmlar bachadonga ko'pincha tug'ruq vaqtida yoki undan so'ng kirib boradi. Sog'lom sigirlar organizmida immun tizim bunday infeksiyani yo'q qila oladi, biroq immunitet sustlashgan hayvonlarda yallig'lanish surunkali shaklga o'tadi.

MSD Veterinary Manual (2024) ma'lumotlariga ko'ra, o'tkir endometrit tug'ruqdan keyin 21 kundan so'ng bachadondan yiringli yoki yiring-aralash shilimshiq suyuqlik ajralishi bilan namoyon bo'ladi. Ayrim hollarda bu jarayon umumiy tana haroratining ko'tarilishi, sut ishlab chiqarishning kamayishi bilan kechadi.

Davolashda oksitetratsiklinning ahamiyati:

Oksitetratsiklin — tetratsiklinlar guruhiga mansub keng ta'sir doirasiga ega antibiotik bo'lib, gram-musbat va gram-manfiy bakteriyalarga qarshi samarali hisoblanadi.

2022-yilda intrauterin yo'li bilan qo'llanilganligi va oksitetratsiklinning bachadon suyuqligida yuqori konsentratsiyaga erishgani, bu esa bakterial infeksiyani to'liq yo'qotganini ta'kidlagan. Tadqiqotda 8 mg/kg dozada 3 kun davomida qo'llanganda yallig'lanish kamaygani va sigirlarning hayz sikli tiklangani kuzatilgan.

Preparat bevosita bachadon ichiga yuborish yallig'langan to'qimalarda dori miqdorini maksimal darajada to'plash imkonini beradi. Shu bilan birga, bu usul sistemik (mushak orasiga) qo'llanishga nisbatan tezroq natija beradi.

Profilaktika choralar. Endometritning oldini olishda sigirlarni toza va qulay sharoitda saqlash, tug'ruqdan keyingi gigiyenaga rioya qilish, to'g'ri oziqlantirish, vitamin-mineral qo'shimchalar berish muhim. Shuningdek, tug'ruqdan keyin veterinariya nazoratini kuchaytirish orqali kasallikning erta bosqichda aniqlanishi va davolanishi ta'minlanadi.

Xulosa. O'tkir endometrit qoramollar orasida keng tarqalgan kasalliklardan biri bo'lib, u hayvonlarning urug'lanish qobiliyatini kamaytiradi. Kasallikni davolashda oksitetratsiklin antibiotigi yuqori samara beradi. Uning intrauterin qo'llanilishi yallig'lanishni tez kamaytiradi, bakteriyalarni yo'qotadi va bachadon faoliyatini tiklaydi. Shu sababli, oksitetratsiklin qoramollarda o'tkir endometritni davolashda eng samarali va xavfsiz vositalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mileva R., Karadaev M., Fasulkov I. va boshq. Oxytetracycline Persistence in Uterine Secretion after Intrauterine Administration in Cows with Metritis. *Animals* (Basel), 2022; 12(15):1922.
2. Lima F. Endometritis in Production Animals, MSD Veterinary Manual, 2024
3. Radostits O.M. va boshq. *Veterinary Medicine: A Textbook of the Diseases of Cattle, Horses, Sheep, Pigs and Goats*. 11th Ed., Saunders Elsevier, 2022.
4. Sheldon I.M., Dobson H. Postpartum Uterine Health in Cattle. *Animal Reproduction Science*, 2020
5. Seypullaev A.K., Yoldosheva S. Yirik shohli hayvonlarda uchraydigan vaginit kasalligi. *Pedagogs*. Vol 75.Issue 1. February 2025.
6. Sadridin, P., Akhtam, R., Mahbuba, A., Sherzod, K., Gulnora, R., Orif, N., ... & Dilshod, D. (2025). Dual-Ligand Liposomes Nano carrier with Cisplatin and Anti-PD-L1 siRNA in Head and Neck Squamous Cell Carcinoma: A Review. *Journal of Nanostructures*, 15(1), 292-300.
7. Shavkat, A., Kural, A., & Gayratdin, O. (2025). ORGANIZATIONAL SYSTEM OF PERSONNEL POLICY AIMED AT IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *Advanced methods of ensuring the quality of education: problems and solutions*, 2(4), 98-102.
8. Shavkat, A. va Kural, A. (2025). OLIY TA'LIM MASSASALARIDA TA'LIM SIFATI VA TA'LIM QIMMATINI ORTALASH UCHUN TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TASHKILLASH. Ta'lim sifatini ta'minlashning ilg'or usullari: muammolar va echimlar , 2 (4), 85-88.
9. Dosumbetovich, AS, & Qutlymuratovich, SA, SA Qoraqalpog'istonda qoramollarda yashirin surunkali endometritni davolashning samarali usullari. *Academicia Globe* , 2 (05), 240-244.
10. АВЕЗИМБЕТОВ, Ш. Д. (2020). МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ И ЛАБОРАТОРНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СЕКРЕТНОГО ХРОНИЧЕСКОГО ЭНДОМЕТРИТА. *Экономика и социум*, (12 (79)), 338-341.
11. Sh, A. va Taylakov, TI (2020). Paramfistomatoz sistematikasi, diagnostika usullari, epizootologiyasi, patogenezi, kasallikning kelib chiqishi va yangi davolash usullari. *Amerika veterinariya fanlari va yovvoyi tabiatni kashf qilish jurnali* , 2 (06), 1-6.